

Assessing rural women's empowerment in Kermanshah Township

Narges Azimi¹, Amir Hossein Alibaygi^{2✉}, Abdolhamid Papazan³

1. Department of Agricultural Extension and Education, Faculty of Agriculture, Razi University, Kermanshah, Iran
Email: azimi.n@gmail.com

2. Department of Agricultural Extension and Education, Faculty of Agriculture, Razi University, Kermanshah, Iran
Email: baygi1@gmail.com

3. Department of Agricultural Extension and Education, Faculty of Agriculture, Razi University, Kermanshah, Iran
Email: papzan.a@gmail.com

Article Info

Article type:
Research Article

Article History:

Received:
28 June 2021
Received in revised form:
18 April 2022
Accepted:
25 April 2022

Keywords:

Village,
Rural Empowerment,
Rural Women,
Empowerment,
Kermanshah Township

ABSTRACT

The issue of women's empowerment is an essential step for human development and talent management. The empowerment of rural women is towards gender justice and its one of the key factors in sustainable development. Therefore, awareness of the extent of women's empowerment is essential for development planning. This descriptive-correlational study was conducted to investigate the empowerment of rural women in Kermanshah Township. The statistical population of the study was rural women aged 15-64 years in Kermanshah Township (N=41267) and samples were selected by multistage sampling method. A questionnaire was designed based on the Gates and Gates model (2017) and included the dimensions of resources (critical consciousness, bodily integrity and assets), agency (decision making, leadership and collective action) and institutional structures (family, community, market and state support). Results showed that the mean of empowerment of rural women in Kermanshah Township is lower than average. Rural women in Kermanshah Township are at lower than average of resources and agency dimensions and the highest average is related to institutional structures. Among the variables studied, family support in the dimension of institutional structures, bodily integrity in the dimension of resources and leadership in the dimension of agency have achieved the highest averages. The results also showed that age has a positive and significant relationship with the empowerment of rural women and there are a significant difference in the empowerment of rural women according to marital status, being the head of household, husband's job and place of residence. Accordingly, it is suggested that for the comprehensive empowerment of women and the use of the capacity and power of various institutions in a coordinated manner, in the design and implementation of programs for the empowerment of rural women, continuous communication should be provided between responsible institutions.

Cite this article: Azimi, N., Alibaygi, A. H., & Papazan A. (2023). Assessing rural women's empowerment in Kermanshah Township. *Human Geography Research Quarterly*, 55 (2), 119-134.
<http://doi.org/10.22059/JHGR.2022.326304.1008332>

© The Author(s).

DOI: [10.22059/JHGR.2022.326304.1008332](https://doi.org/10.22059/JHGR.2022.326304.1008332)

Publisher: University of Tehran Press

Extended Abstract

Introduction

Due to the fact that rural women are limited to the special earth resources, restricted access to inputs and credits, insufficient qualification, weak participation in making decision, not being addressed to the media, they do not have social- economic situation particularly in developing countries (Venkadesh, 2012). Nowadays, the women circumstances especially rural women are originated from undesirable process in the past and failure to achieve the goals of the development plan purposes in rural women domain. Therefore, one of the main common weaknesses in implementation of development strategies is not including the function and qualification of women in economic, social, and cultural development. In fact, women are not only the main subject and purpose of any development but also, they make furtherance of economic and social development purposes (Aghabakhshi & Mohtashami, 2010). Considering that women are an efficient factor in agriculture development, their empowerment is one of the structural worries in growth and human rights. To be placed in human development and talent management (Safavi et al., 2015). Rural women empowerment comes along with a gender equality and the main elements of development stability. Thus, for development planning it is necessary to be acquaintance with women empowerment. In sequence, this survey was done by the aim of rural women empowerment in Kermanshah Township.

Methodology

The purpose of this scientific research is the ability assessment of the rural women of Kermanshah Township. Also, there was the effective variables which was done on. The research population was actually the active population of rural women (15-64 years old) in Kermanshah Township (N= 41267) and the samples were chosen by the multi-level sampling method. The tool of data gathering created an established questionnaire that was based on Gates and Gates model (2017) and included some items such as, resources dimension (bodily integrity, critical consciousness and assets), agency (decision making, leadership, and collective action),

and institutional structures (support of family, community, market, and state). The data were analyzed by SPSS software and after assessing the components and total empowerment, in order to investigate the effect of independent variables on the Rural women empowerment was used stepwise multiple regression method.

Results and discussion

according to findings, the meaning of critical consciousness is average (M= 0/50, SD= 0/30), the meaning of the Rural women bodily integrity is above the average (M= 0/59, SD= 0/11) and the woman's assets is below the average (M= 0/33, SD= 0/10). In total, the whole resources average of Kermanshah rural women is below the average (M= 0/48, SD= 0/12). Resources are one of the main causes toward women empowerment and all the women, especially rural women, are in lower status compared with men due to the limited access to the resources. This issue is approved in many resources (Janghorban et al., 2014; FAO, 2014; Venkadesh, 2012). On the basis of the Gates and Gates model, the reason for the low level of rural women empowerment can be related to their assets. It results in different problems like very little women ownership of basic resources which are land and water. Rural women of Kermanshah Township are in superior condition in bodily integrity and critical consciousness. Given that women's participation in training courses and their access to the media, knowledge of their personal, economic, and social rights will be raised. In general, Media exposure (Taresa & Gadisa, 2021; Musonera & Heshmati, 2016) and education (Hunt & Samman, 2016; Agbo & Isa, 2017) affect women's empowerment. Therefore, it is recommended that the women have a greater access to the media and informal training courses (extension) with the aim of raising social awareness in rural areas, including women's legal and sanitary information.

As finding shows, agency component mean is lower than the medium (M= 0/43, SD= 0/18). Although the mean of all agency component variables is lower than the medium, the highest mean is related to the leadership component (M= 0/49, SD= 0/20). Leadership is dependent on self-confidence,

self-efficacy, awareness, dominance, and active participation in society. As a result, it is necessary for rural women to boost these factors and skills. Since the low leadership power of rural women, there are no rural women's organizations in many villages. The women's agency in rural society can be developed if the factors and leadership skills among rural women strengthen. According to results, the decision making right mean for rural women was lower than the average ($M= 0/48$, $SD= 0/23$). The former researches come from the low position of rural women in production decision, specially sales and marketing (Alibaygi et al., 2007).

Data shows the institutional structures into rural women support are medium ($M= 0/50$, $SD= 0/16$). The highest women support by the family ($M= 0/62$, $SD= 0/20$) and the lowest state support ($M= 0/42$, $SD= 0/21$). Because the government do not recognize the women's difficulties and intricate issues and not consider enough grant, there is a dissatisfaction of rural women due to the weakest support. Marketing problems is one of the main problems of women that indicates inadequate support of market network. Lack of knowledge about a suitable market and not access to the transport are the obstacles which women were faced to. Not having the transport grant and unawareness of the ways for entry to market and marketing skills were proved in previous researches (Bouzarjomehri & Masoumi, 2018). Therefore, it is recommended that women should be supported for their product marketing and dairy products.

The multiple regression analysis results showed that the three variables of education level, attending in training courses, and saving possibility play a major role in expressing the variance of rural women empowerment. Education level allocates the largest part in women's empowerment. Education helps the Rural women increase their control over various aspects of their lives and causes women to make decisions with a greater confidence. In most rural areas, there are primary schools and the female students drop out of school due to the lack of the schools in higher education classes. So that, continuing their education in rural areas requires going to villages or

even other cities and towns and rural areas culture prevents the female student's presence to some extent. Therefore, it is recommended to provide the necessary infrastructure in rural areas to continue the education of female students at higher levels of education. This research is confirmed by Menon et al., (2020); Soharwardi et al., (2020); El-Sayed Mohamed El-Sayed et al., (2021).

Conclusion

As the present study showed, the average ability of rural women in Kermanshah is lower than the medium and none of them have much skills. In order to improve the empowerment of rural women, it is suggested to strengthen the design and implementation of rural women empowerment projects and organizational cohesion between the institutions involved in the management of rural women empowerment. In addition, it is emphasized on the development of non-formal education and microcredit provision.

Funding

There is no funding support.

Authors' Contribution

All of the authors approved the content of the manuscript and agreed on all aspects of the work.

Conflict of Interest

Authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

We are grateful to all the scientific consultants of this paper.

ارزیابی میزان توانمندی زنان روستایی شهرستان کرمانشاه

نرگس عظیمی^۱، امیرحسین علی بیگی^۲✉، عبدالحمید پاپ زن^۳

۱- گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران رایانامه: azimi.n@gmail.com
۲- نویسنده مسئول، گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران، رایانامه: bagyi1@gmail.com
۳- گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران رایانامه: papzan.a@gmail.com

چکیده

اطلاعات مقاله

موضوع توانمندسازی زنان گامی ضروری برای قرارگرفتن در مسیر توسعه انسانی و مدیریت استعدادها محسوب می‌گردد. توانمندسازی زنان روستایی در راستای عدالت جنسیتی بوده و از عوامل اساسی توسعه پایدار محسوب می‌شود. بنابراین آگاهی از میزان توانمندی زنان برای برنامه‌ریزی توسعه ضروری می‌باشد. این پژوهش علی با هدف بررسی میزان توانمندی زنان روستایی شهرستان کرمانشاه و شناسایی متغیرهای تأثیرگذار بر آن انجام گرفت. جامعه آماری پژوهش، جمعیت فعال زنان روستایی (۶۴-۱۵ سال) در شهرستان کرمانشاه بودند ($N=41267$) و نمونه‌ها با روش نمونه‌گیری چندمرحله‌ای انتخاب شدند. ابزار جمع‌آوری داده‌ها پرسشنامه‌ای محقق ساخته بود که بر اساس مدل گیتس و گیتس (۲۰۱۷) طراحی و ابعاد منابع (رفاه جسمی و روحی، آگاهی انتقادی و دارایی‌ها)، عاملیت (تصمیم‌گیری، رهبری و اقدام جمعی) و ساختارهای نهادی (حمایت خانواده، جامعه، بازار و دولت) را شامل می‌شد. بر اساس یافته‌ها، میانگین توانمندی زنان روستایی شهرستان کرمانشاه کمتر از حد متوسط بود. میزان توانمندی زنان روستایی در مؤلفه‌های منابع و عاملیت در سطح پایین‌تر از متوسط و بیشترین میزان توانمندی مربوط به ساختارهای نهادی بود. از بین متغیرهای مورد بررسی، حمایت خانواده از زنان روستایی و رفاه جسمانی نیز بالاترین میانگین‌ها را کسب کردند. نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه نشان داد که سه متغیر سطح تحصیلات، امکان شرکت در کلاس‌های آموزشی و امکان داشتن پس‌انداز سهم عمده‌ای در تبیین واریانس توانمندسازی زنان روستایی ایفا می‌کنند. پیشنهاد می‌شود در طراحی و اجرای پروژه‌های توانمندسازی زنان روستایی تقویت و انسجام سازمانی بین نهادهای دست‌اندرکار در راستای مدیریت یکپارچه توانمندسازی زنان روستایی صورت پذیرد. در این بین توسعه آموزش‌های غیررسمی و تأمین اعتبارات خرد تأکید گردد.

نوع مقاله:

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت:

۱۴۰۰/۰۴/۰۷

تاریخ بازنگری:

۱۴۰۱/۰۱/۲۹

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۱/۰۲/۰۵

واژگان کلیدی:

روستا،
توسعه روستایی،
زنان روستایی،
توانمندسازی،
شهرستان کرمانشاه.

استناد: عظیمی، نرگس؛ علی بیگی، امیرحسین و پاپ‌زن، عبدالحمید. (۱۴۰۲). ارزیابی میزان توانمندی زنان روستایی در شهرستان کرمانشاه. فصلنامه پژوهش‌های جغرافیای انسانی، ۵۵ (۲)، ۷۷-۹۷.

<http://doi.org/10.22059/JHGR.2022.326304.1008332>

ناشر: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

DOI: 10.22059/JHGR.2022.326304.1008332

© نویسندگان

مقدمه

زنان روستایی ۴۳ درصد نیروی کار کشاورزی کشورهای در حال توسعه را تشکیل می‌دهند (FAO, 2017)، با این حال، به علت دسترسی محدود به منابع به‌ویژه زمین، دسترسی محدود به نهاده‌ها و اعتبارات، صلاحیت فنی ناکافی، مشارکت ضعیف در تصمیم‌گیری‌ها، دسترسی محدود به رسانه‌های جمعی و مخاطب قرار نگرفتن توسط رسانه‌ها از وضعیت اجتماعی - اقتصادی خوبی به‌ویژه در کشورهای در حال توسعه برخوردار نیستند (Venkades, 2012). زنان در معرض آسیب‌هایی چون بی‌سوادی یا کم‌سوادی، ضعف دسترسی به فرصت‌های شغلی و نداشتن درآمد مستمر هستند (عباس‌زاده و همکاران، ۱۳۹۰: ۱۳۹-۱۴۰). وضعیت زنان به‌ویژه زنان روستایی حاکی از روندهای نامطلوب گذشته و عدم تحقق اهداف برنامه توسعه در حوزه زنان بوده و می‌باشد. یکی از ضعف‌های عمده در تدوین راهبردهای توسعه، محسوب نکردن نقش و قابلیت‌های زنان در توسعه است، در حالی که زنان نه تنها موضوع و هدف هر نوع توسعه‌ای هستند، بلکه عامل پیشبرد هدف‌های توسعه اقتصادی و اجتماعی نیز به شمار می‌آیند (آقابخشی و محتشمی، ۱۳۸۹: ۴۸). جهت افزایش نقش زنان و استفاده از ظرفیت‌های آنان، توانمندسازی زنان اهمیت دارد. توانمندسازی فرآیندی است که به زنان کمک می‌کند تا دسترسی بیشتری به منابع داشته و در تصمیم‌گیری‌ها مشارکت کنند و بتوانند به استقلال و خوداتکائی برسند (خسروی و همکاران، ۱۳۹۱: ۱۱۲). بنابراین با توجه به اهمیت توانمندسازی زنان و نقش آنان در توسعه این سؤال پیش می‌آید که آیا زنان روستایی شهرستان کرمانشاه توانمند هستند؟

با توجه به اینکه زنان عامل مؤثری در توسعه کشاورزی هستند، توانمندسازی آنان از جمله نگرانی‌های ساختاری در بحث حقوق بشر و توسعه محسوب می‌شود. موضوع توانمندسازی زنان گامی ضروری برای قرارگرفتن در مسیر توسعه انسانی و مدیریت استعدادها محسوب می‌گردد (صفوی و همکاران، ۱۳۹۳: ۵)، لذا دستیابی به سازوکارهای ارتقاء توانمندسازی زنان روستایی باید به‌طور جدی مورد توجه تمام برنامه‌ریزان قرار گیرد. برای تدوین و اجرای برنامه‌های توانمندسازی لازم است سطح توانمندی زنان روستایی تعیین گردد. استان کرمانشاه یکی از قطب‌های کشاورزی و دامپروری است و زنان روستایی در بسیاری از فعالیت‌های تولیدی مشارکت فعال دارند، اما وضعیت مناسبی از لحاظ شاخص‌های توسعه ندارند. بر اساس آمار، نرخ بیکاری زنان در سال ۹۵ به ۴۱ درصد افزایش یافته که در مقایسه با سایر استان‌های کشور بالاترین نرخ بیکاری را به خود اختصاص داده است (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵). برخی مطالعات نیز نشان می‌دهد زنان روستایی شهرستان کرمانشاه از لحاظ اقتصادی، اجتماعی و مشارکت سیاسی وضعیت مناسبی ندارند (رشادت و همکاران، ۲۰۱۴: ۸۶؛ ملکی و همکاران، ۱۳۹۴: ۱).

مبانی نظری

واژه توانمندی در فرهنگ آکسفورد "قدرتمند شدن، مجوز دادن، قدرت بخشیدن و توانا شدن معنا شده است. این واژه دربرگیرنده قدرت و آزادی عمل بخشیدن برای اداره خود است (لالیان‌پور و همکاران، ۱۳۹۰: ۲۶-۲۵). توانمندسازی به معنای تفویض و یا اعطای قدرت به کسی می‌باشد (قلی‌پور و همکاران، ۱۳۸۷: ۱۱۳). توانمندسازی گاه به اشتباه به معنای توانایی (قادرسازی) نیز به کار می‌رود، اما توانایی فرایندی است که در طی آن، مردم فعالیت‌هایی را برای غلبه بر موانع پیشرفت انجام می‌دهند. اصطلاح "توانایی" به معنای غلبه بر نابرابری‌های اساسی است (نیکبخش، ۲۰۱۱: ۴۶). توانایی به معنای قادر بودن به انجام کار یا عمل خاصی است. توانایی را با شاخص‌های کمی می‌سنجند، اما توانمندسازی را با شاخص‌های کمی - کیفی می‌توان سنجید (فقیری و همکاران، ۱۳۹۰: ۱۶). توانمندسازی زنان به معنای ایجاد شرایطی

است که زنان بتوانند انتخاب کنند، که این امر نشان می‌دهد که زنان ممکن است ترجیحات متفاوتی نسبت به مردان داشته باشند (بانک جهانی، ۲۰۱۶: ۸). گاتس و گاتس^۱ (۲۰۱۷) توانمندسازی را به عنوان گسترش حق انتخاب و تقویت صدا از طریق تحول در روابط قدرت تعریف کرده‌اند تا زنان و دختران کنترل بیشتری بر زندگی و آینده خود داشته باشند. در واقع توانمندی فرآیندی پیچیده در طی زمان بوده که ناتوانی زنان را به توانایی و قدرت تبدیل کرده که نتایج این قدرت در حق انتخاب، تصمیم‌گیری و دسترسی به منابع نمایان می‌شود. توانمندسازی زنان روستایی فرآیندی است که در آن زنان روستایی سهم بیشتری از کنترل بر منابع، دانش، اطلاعات و ایده‌ها و همچنین منابع مالی مانند پول و کنترل بر تصمیم‌گیری‌ها در خانه، جامعه، ملت و کسب قدرت خواهند داشت (Venkades, 2012). در مطالعات مختلفی نشان داده شده است که توانمندسازی زنان از جنبه‌های مختلف دارای اهمیت می‌باشد و می‌تواند بر روی جنبه‌های مختلف زندگی آن‌ها تأثیر بگذارد از جمله:

آلکیره^۲ و همکاران (۲۰۱۳) توانمندی زنان را در پنج حوزه تولید، منابع، درآمد، رهبری و زمان بررسی کردند. ابعاد توانمندی در کشاورزی شامل تولید (ورود به تصمیم‌گیری‌های تولیدی و استقلال در تولید)، منابع (مالکیت دارایی‌ها، خرید، فروش یا انتقال دارایی و دسترسی به اعتبار و تصمیم‌گیری در مورد اعتبار)، درآمد (کنترل بر استفاده از درآمد)، رهبری (صحبت کردن در جمع و عضو گروه بودن) و زمان (اوقات فراغت و حجم کار) می‌باشد (سازمان بین‌المللی تحقیقات غذا، ۲۰۱۲: ۳). دوتا و آدیکاری^۳ (۲۰۱۴) شاخص‌های اقتصادی، سیاسی، اجتماعی - فرهنگی، شخصی - خانوادگی و حقوقی را برای توانمندسازی زنان در سطح خانوار و جامعه مورد توجه قرار دادند. نایاک و ماهانتا^۴ (۲۰۰۹) قدرت تصمیم‌گیری زنان در خانه، آزادی حرکت، پذیرش نقش جنسیتی نابرابر، فرصت تحصیل، فرصت اشتغال، قرار گرفتن در معرض رسانه‌ها، تجربه خشونت خانگی و مشارکت سیاسی را به عنوان شاخص‌های توانمندسازی زنان در نظر گرفتند. در مطالعه‌ای دیگر، تأکید اصلی بر شاخص‌هایی مانند قدرت تصمیم‌گیری زنان در امور خانه، خودمختاری مالی، آزادی رفت‌وآمد و دسترسی به آموزش برای سنجش توانمندی بود (Menon et al, 2020:54). کاتانو و چپمن^۵ (۲۰۱۰) مدلی را برای توانمندسازی زنان ارائه کردند که از سه مرحله اهداف، اقدام و تأثیر و سه جزء خودکارآمدی، آگاهی، و صلاحیت که در یک بستر اجتماعی رخ می‌دهد، تشکیل شده است. شکوری و همکاران (۱۳۸۶) در سنجش توانمندی زنان با ابعاد روانی (عزت‌نفس، استقلال فکری، احساس قدرت و خود اثربخشی)، اجتماعی (مشارکت اجتماعی، جمع‌گرایی و تمایل به حضور در فضاهای عمومی)، اقتصادی (درآمد، بازپرداخت وام و پس‌انداز) و سیاسی (مشارکت سیاسی، مبارزه برای کسب حقوق برابر و حذف تبعیض علیه زنان) نشان دادند بیش از ۵۰ درصد زنان مورد بررسی توانمند نیستند. در پژوهشی دیگر، مؤلفه اقتصادی توانمندی زنان روستایی شامل کسب درآمد، توانایی بازپرداخت وام و قدرت پس‌انداز و مؤلفه روانی شامل خود اثربخشی، عزت‌نفس، استقلال فکری و احساس قدرت بود. مؤلفه سیاسی، شرکت در انتخابات و راهپیمایی را در بر می‌گرفت و مؤلفه اجتماعی نیز شرکت در مجالس مذهبی، فعالیت‌های خیریه و انجام فعالیت‌های گروهی را شامل می‌شد (فرجی سبک‌بار و همکاران، ۱۳۹۱: ۱۳۰). نتایج پژوهش ابوالفتح‌زاده و همکاران (۱۳۹۵: ۱) نشان داد که ۲۸ درصد زنان روستایی شهرستان اصفهان در حداقل ۳۰ درصد معیارهای توانمندی ناتوان بوده و به‌طور متوسط شدت ناتوانی آنان ۴۵ درصد است. در این تحقیق جهت سنجش میزان توانمندی زنان روستایی از مدل توانمندسازی گاتس و گاتس (۲۰۱۷) به عنوان مدل نظری پژوهش مورد استفاده

1. Gates & Gates

2. Alkire

3. Dutta & Adhikary

4. Nayak & Mahanta

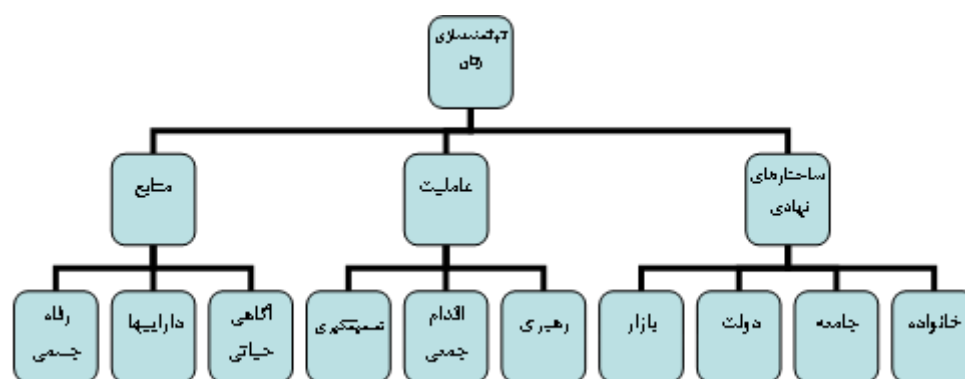
5. Cattaneo & Chapman

قرار گرفت (شکل ۱). هدف گاتس توسعه مدل مشخصی برای توانمندسازی زنان می‌باشد که در این مدل نیاز به شفاف‌سازی در طراحی اهداف استراتژیک، سرمایه‌گذاری شرکاء و اندازه‌گیری پیشرفت است. در این مدل، هدف بازتولید مفهوم توانمندسازی زنان نیست، بلکه بیشتر برای دستیابی به تفکر جدید، برنامه کار و یادگیری از صاحب‌نظران، فعالان و... می‌باشد. مدل گیتس از سه جزء اصلی و کلیدی عاملیت^۱، منابع^۲ و ساختارهای سازمانی^۳ تشکیل شده است.

۱) عاملیت: اشاره به ظرفیت زنان برای انجام اقدامات هدفمند و دنبال کردن اهداف، بدون تهدید خشونت یا مجازات دارد. سه حالت عاملیت عبارتند از: تصمیم‌گیری، رهبری و اقدام جمعی. این‌ها راه‌هایی هستند که زنان می‌توانند در زندگی خود نقش‌آفرینی کنند.

۲) منابع: سرمایه مادی و غیرمادی و منابع قدرت که زنان در اختیار دارند. منابع اصلی در این مدل، رفاه جسمی و روحی^۴ (بهداشت، سلامت و امنیت)، آگاهی انتقادی (حیاتی)^۵ و دارایی^۶ (منابع مالی و تولیدی، دانش و مهارت، زمان و سرمایه اجتماعی) هستند.

۳) ساختارهای نهادی: سازمان اجتماعی دارای قوانین رسمی و غیررسمی است که بر نحوه نفوذ توانایی زنان در دو جزء قبل دلالت دارد. ساختارهای نهادی را می‌توان در حوزه‌های خانواده، جامعه، بازار و دولت بررسی کرد که شامل قوانین رسمی و سیاست‌هایی هستند که روابط میان افراد و گروه‌های اجتماعی را تشکیل می‌دهند (Gates & Gates, 2017:5).

شکل ۱. چهارچوب نظری پژوهش، منبع: (Gates & Gates, 2017)

مدل گاتس با در نظر گرفتن هر سه عامل مهم توانمندسازی که عبارت از عاملیت، منابع و ساختار سازمانی است مفهوم کامل توانمندسازی را در بر می‌گیرد و هم‌چنین سه سطح میکرو، مزو و ماکرو را در ساختار نهادی خود که شامل خانواده، جامعه، بازار و دولت می‌باشد گنجانده است. از این‌رو، در پژوهش حاضر به دلیل نیاز به شاخص‌های اندازه‌گیری از مدل گیتس استفاده شده است. لازم به ذکر است در بررسی منابع، مطالعه‌ای که مدل مذکور را به کار گرفته باشد یافت نشد. توانمندی زنان به عوامل درونی و بیرونی متعددی بستگی دارد. بر اساس تحقیقات گذشته، توانمندی زنان با توجه به سن، تحصیلات و شغل به‌طور قابل‌توجهی متفاوت است. تعداد بسیار کمی از زنان در مورد چگونگی هزینه و درآمد خود حرف آخر را می‌زنند. کنترل درآمد نقدی با افزایش سن و تحصیلات افزایش یافته و برخورداری از مدارک تحصیلی و

1. Agency
2. Resources
3. Institutional structures
4. Bodily Integrity
5. Critical Consciousness
6. Assets

دستیابی به شغل از عوامل اساسی افزایش توانمندی زنان هستند (Menon et al,2020:54). به زعم تاندر^۱ و همکاران (۲۰۱۹) اشتغال زنان، سکونت در شهر، تحصیلات بالاتر و ثروت بر میزان توانمندی مؤثر است. همچنین، زنان دارای فرزند در مقایسه با زنان بدون فرزند دارای توانمندی بیشتری هستند. مطالعات گذشته نشان داده عوامل اقتصادی، اجتماعی و حقوقی و اداری شامل مقبولیت اجتماعی، متعلق بودن به شبکه‌های اجتماعی، دسترسی به منابع مالی خرد و سایر مؤسسات وام‌دهنده، دسترسی به بازار برای محصول، دسترسی به آموزش‌های مختلف معیشتی، دسترسی به اطلاعات جهت استفاده در فرصت‌های شغلی، داشتن مهارت‌های مدیریتی کافی، دسترسی به فناوری لازم، زیرساخت‌های کافی در جامعه، دسترسی به مواد اولیه فعالیت‌های اقتصادی، کمک تجاری و پشتیبانی ارگان‌های دولتی، دسترسی به سیاست‌گذاران، نداشتن محدودیت نهادی، امکان وام گرفتن یا قرض گرفتن پول حتی بدون داشتن دارایی تحت عنوان وثیقه، نرخ بهره معقول و منطقی (Arellano-Hernandez,2018:88-89)؛ قرار گرفتن در معرض رسانه‌ها (Taresa & Gadisa,2021:2763)؛ Musonera و حشمتی، ۲۰۱۶: ۱)؛ سن (Musonera Minot & Sell,2018:46; Menon et al.2020:54)؛ حشمتی، ۲۰۱۶: ۱)؛ (Soharwardi et al,2020:1)؛ تحصیلات (Thandar et al,2019:19)؛ (Menon et al,2020:64)؛ Musonera و حشمتی، ۲۰۱۶: ۱)؛ (Soharwardi et al,2020:1)؛ (El-Sayed Mohamed El-Sayed et al,2021:149)؛ (Minot and Sell,2018:46)؛ نزدیکی به جاده آسفالت، سهم بازاریابی از محصولات زراعی (Sell and Minot,2018:46)؛ شغل و کار مناسب (El-Sayed Mohamed El-Sayed et al,2021:149)؛ (Choudhry et al,2019:91)؛ دسترسی به دارایی‌ها (Choudhry et al,2020:54)؛ داشتن مهارت‌های زندگی، دسترسی به کار با کیفیت و با دستمزد مناسب، دسترسی به اموال، دارایی‌ها و خدمات مالی، اقدام جمعی و رهبری، حمایت اجتماعی (Hunt and Samman,2016:12)؛ استفاده از فناوری ارتباطات (Mackey and Petrucka,2021:1)؛ سطح تحصیلات همسر (El-Sayed Mohamed El-Sayed et al,2021:149)؛ (Soharwardi et al,2020:1)؛ تحصیلات و سن همسر، ثروت خانواده (Soharwardi et al,2020:1)؛ محل سکونت و سن ازدواج اول (Musonera و حشمتی، ۲۰۱۶: ۱)؛ وضعیت بهداشت بهتر (Soharwardi et al,2020:1) و آموزش (Hunt and Samman,2016:12)؛ (Dhanamalar et al,2020:107)؛ (Agbo & Isa,2017:128)؛ (Dhanamalar et al,2020:107)؛ بر توانمندسازی زنان تأثیرگذار است. در این پژوهش علاوه بر ارزیابی میزان توانمندی زنان روستایی، عوامل مؤثر بر آن نیز بررسی شد.

روش پژوهش

این پژوهش با هدف ارزیابی توانمندی زنان روستایی و متغیرهای مؤثر بر آن انجام گرفت. جامعه آماری زنان روستایی فعال شهرستان کرمانشاه بودند (زنان ۱۵ تا ۶۴ سال) که طبق سالنامه آماری ۱۳۹۵، ۴۱۲۶۷ نفر تعیین شد. حجم نمونه با استفاده از جدول کرجسی و مورگان ۳۸۱ نفر تعیین شد، اما ۴۰۰ پرسشنامه جمع‌آوری شد. نمونه‌گیری با استفاده از روش چندمرحله‌ای انجام شد. در مرحله اول از هر یک از چهار موقعیت جغرافیایی شمال، جنوب، غرب و شرق شهرستان کرمانشاه یک دهستان انتخاب گردید (جمعاً چهار دهستان). در مرحله دوم از هر دهستان ۳ روستا و جمعاً ۱۲ روستا به صورت تصادفی انتخاب شد و نهایتاً نمونه‌ها از ۱۲ روستا به صورت تصادفی با انتساب متناسب انتخاب شدند. موقعیت روستاهای انتخابی در نقشه شماره ۱ مشاهده می‌شود (نقشه ۱). ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه محقق ساخته بود که بر اساس ابعاد مدل گاتس (۲۰۱۷) تدوین شد. مدل گاتس ابعاد منابع (رفاه جسمی (۹ گویه در ارتباط با بیمه، زمان استراحت و فعالیت‌های

سرگرمی و رفاه فردی)، آگاهی انتقادی (۱۳) گویه در ارتباط با اهمیت به شناخت حقوق، پیگیری حقوق، دفاع از حقوق و آگاه‌های حقوقی) و دارایی‌ها (منابع مالی و تولیدی (۱۴) گویه در ارتباط با مالکیت، دسترسی به منابع مالی و اعتباری، منابع تولیدی و نهاده‌ها، درآمد، منابع درآمدی، پس‌انداز، دریافت وام و توان بازپرداخت وام)، دانش و مهارت (۶۳) گویه در ارتباط با شرکت در دوره‌های آموزشی، سطح مهارت، و میزان آگاهی‌ها مختلف)، زمان (۳) گویه در ارتباط با فعالیت‌های مرتبط با توانمندی) و سرمایه اجتماعی (۱۵) گویه)، عاملیت (تصمیم‌گیری (۱۳) گویه)، رهبری (۹) گویه) و اقدام جمعی (۶) گویه در ارتباط با عضویت در نهادها و فعالیت‌های جمعی)) و ساختارهای نهادی (حمایت خانواده (۶) گویه)، جامعه (۷) گویه)، بازار (۹) گویه) و دولت (۶) گویه)) را شامل می‌شد. به‌طور کلی، طیف سوالات شامل سوالات باز، دو وجهی، چند گزینه‌ای و لیکرت را شامل می‌شد. پس از گردآوری داده‌ها، با استفاده از رابطه زیر شاخص‌ها هم‌جهت شده و کمیت‌های مختلف به‌دست‌آمده به داده‌های نسبی بی‌مقیاس تبدیل شدند. بی‌مقیاس کردن به علت وجود واحدهای مختلف اندازه‌گیری در متغیرهای مختلف انجام شد.

$$(X_{ij} - X_{min})$$

$$SD = \frac{(X_{max} - X_{min})}{(X_{max} - X_{min})}$$

در این رابطه X_{ij} ارزش هر نماگر، X_{min} مقدار کمینه هر نماگر و X_{max} نیز مقدار بیشینه هر نماگر در جامعه نمونه است. مقادیر به‌دست‌آمده بین صفر و یک خواهد بود. پس از بی‌مقیاس شدن گویه‌ها، اطلاعات بر اساس طیف پرسکات-آن دسته‌بندی شد (رضایی، ۱۳۹۷: ۱۴۲) و به‌این ترتیب میزان توانمندی زنان از بسیار کم تا بسیار زیاد طبقه‌بندی شد (جدول ۱).

جدول ۱. میزان توانمندی زنان روستایی مورد مطالعه

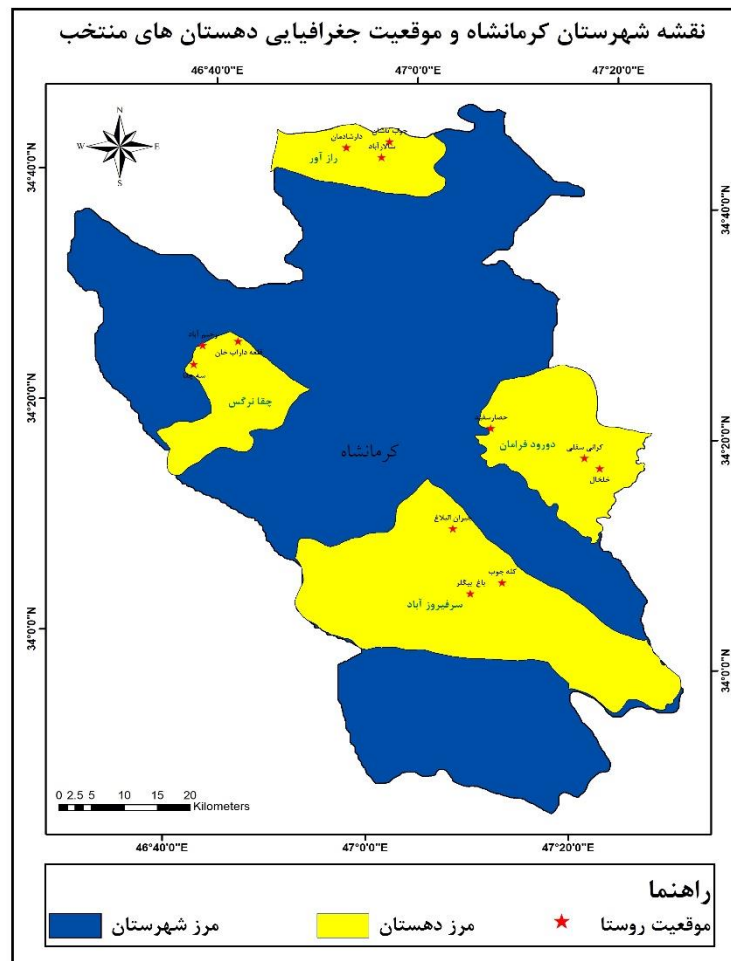
ارزش	طبقه
۰-۰/۲	بسیار کم
۰/۰-۲۱/۴	کم
۰/۰-۴۱/۶	متوسط
۰/۰-۶۱/۸	زیاد
۰/۱-۸۱	بسیار زیاد

منبع: رضایی (۱۳۹۷: ۱۴۲)

پس از ارزیابی هر یک از مؤلفه‌ها و توانمندی کل، به منظور بررسی تأثیر متغیرهای مستقل بر توانمندسازی زنان روستایی از رگرسیون چندگانه به روش گام‌به‌گام استفاده شد.

محدوده مورد مطالعه

استان کرمانشاه در موقعیت ۳۴ درجه شرقی و ۴۷ درجه شمالی از استان‌های غربی کشور می‌باشد و با مساحت ۲۵۰۰۹ کیلومتر مربع، هفدهمین استان ایران از نظر وسعت به شمار می‌رود که ۵/۱ درصد مساحت کشور را دربرمی‌گیرد. این استان از شمال به استان کردستان، از جنوب به استان‌های لرستان و ایلام، از شرق به استان همدان و از غرب به استان‌های دیاله و حلبچه در کشور عراق محدود می‌شود. مرکز استان کرمانشاه، شهر کرمانشاه است. بر اساس آمار سال ۱۳۹۵ جمعیت استان ۱۹۵۲۴۳۴ نفر و از ۱۴ شهرستان، ۳۱ شهر، ۳۱ بخش و ۸۶ دهستان تشکیل شده است (نقشه ۱).

شکل ۱. موقعیت جغرافیایی روستاهای منتخب (روستاها با علامت ستاره مشخص شده‌اند)

یافته‌ها

میانگین سنی زنان پاسخگو ۳۹ سال با حداقل ۱۶ و حداکثر ۶۴ سال بود و میانگین سن همسر آن‌ها ۴۴ سال با حداقل ۲۶ و حداکثر ۷۲ سال بود؛ بیشتر پاسخگویان متأهل بودند (۸۶/۵ درصد). ۵۷ درصد زنان در روستاهای پرجمعیت، ۱۳/۵ درصد در روستاهای کم‌جمعیت و سایر پاسخگویان در روستاهایی با جمعیت متوسط سکونت داشتند؛ میانگین تعداد فرزند نیز ۳ فرزند بود؛ ۴۰ درصد زنان خانه‌دار بودند و ۵۷ درصد از زنان روستایی به فعالیت‌های کشاورزی، دامداری و باغداری مشغول بودند؛ ۸/۲ درصد آن‌ها سرپرست خانوار بودند و به‌طور میانگین ۳ نفر را تحت تکفل خود داشتند (انحراف معیار = ۱/۰۷). میانگین سطح سواد زنان روستایی ۶ سال و میانگین سطح سواد همسران آن‌ها ۹ سال بود؛ بدین معنا که تحصیلات بیشتر زنان در حد ابتدایی و تحصیلات بیشتر همسران آن‌ها سیکل بود؛ شغل اصلی ۷۷/۳ درصد از همسران نیز کشاورزی بود. ۴۳/۸ درصد زنان دارای اوقات فراغت بودند؛ تمامی پاسخگویان به تلفن همراه دسترسی، اما از این تعداد تنها ۳۱/۵۲ درصد به شبکه‌های اینترنت دسترسی داشتند؛ ۳۳/۴۷ (۱/۵) درصد زنان عضو تشکل‌های روستا شامل صندوق خرد اعتبارات زنان بودند؛ امکان شرکت در کلاس‌های آموزش غیررسمی برای ۹۰ درصد زنان روستایی وجود نداشته است؛ ۲۴/۳ درصد از آن‌ها دارای پس‌انداز بودند ولی امکان داشتن پس‌انداز برای ۳۲ درصد وجود دارد؛ آن‌ها دسترسی مناسبی به بازار فروش مستقیم نداشتند به طوری که تنها ۳۴/۲۶ درصد از طریق بازار فروش مستقیم محصول تولیدی را می‌فروختند و سایر

پاسخگویان از طریق واسطه‌ها به فروش محصولات خود اقدام می‌کردند. به منظور بررسی توانمندی زنان روستایی شهرستان کرمانشاه از مدل توانمندسازی گاتس و گاتس (۲۰۱۷) بهره گرفته شد. این مدل از سه جزء اصلی منابع، عاملیت و ساختارهای نهادی تشکیل شده است.

منابع توانمندی

منابع شامل رفاه جسمی و روحی، آگاهی حیاتی و دارایی می‌شود. میزان این مؤلفه‌ها در جدول شماره ۲ آمده است. دارایی‌های زنان مجموع متغیرهای برخورداری از منابع مالی و مادی، دانش و مهارت، سرمایه اجتماعی و زمان است

جدول ۲. منابع توانمندی زنان روستایی شهرستان کرمانشاه

مؤلفه‌ها	میانگین از یک	انحراف معیار
رفاه جسمی (زمان استراحت، بیمه و رفاه)	۰/۵۹	۰/۱۱
آگاهی حیاتی شناخت و آگاهی حقوقی، دفاع و پیگیری حقوقی	۰/۵۰	۰/۳۰
منابع مالی و مادی	۰/۱۱	۰/۱۱
دارایی‌ها دانش و مهارت	۰/۳۱	۰/۱۶
سرمایه اجتماعی	۰/۵۷	۰/۱۸
صرف زمان برای توانمندی	۰/۳۴	۰/۱۹
دارایی کل	۰/۳۳	۰/۱۰

طبق جدول ۲، میانگین آگاهی حیاتی در حد متوسط (میانگین=۰/۵۰ و انحراف معیار= ۰/۳۰) و میانگین رفاه جسمی زنان روستایی بالاتر از حد متوسط است (میانگین=۰/۵۹ و انحراف معیار= ۰/۱۱) و دارایی‌های زنان نیز کمتر از حد متوسط می‌باشد (میانگین=۰/۳۳ و انحراف معیار= ۰/۱۰). میزان توانمندی زنان از لحاظ منابع در جدول شماره ۳ مشاهده می‌شود.

جدول ۳. میزان توانمندی زنان از لحاظ منابع آن‌ها

طبقات	فرآوانی	درصد
بسیار کم	۰-۰/۲	۰/۵
کم	۰/۰-۲۱/۴	۲۹/۵
متوسط	۰/۰-۴۱/۶	۵۰/۰
زیاد	۰/۰-۶۱/۸	۲۰/۰
بسیار زیاد	۰/۱-۸۱	۰
جمع کل	۰-۱۰۰	۱۰۰

میانگین=۰/۴۸ انحراف معیار= ۰/۱۲

بر اساس جدول ۳، ۵۰ درصد از زنان روستایی از لحاظ منابع در اختیار در طبقه متوسط قرار می‌گیرند، و میانگین منابع کل زنان روستایی شهرستان کرمانشاه پایین‌تر از حد متوسط می‌باشد (میانگین=۰/۴۸ و انحراف معیار= ۰/۱۲).

عاملیت

مؤلفه عاملیت شامل سه مؤلفه تصمیم‌گیری، اقدام جمعی و رهبری است.

جدول ۴. میزان مؤلفه‌های عاملیت زنان روستایی شهرستان کرمانشاه

مؤلفه‌ها	میانگین از یک	انحراف معیار
رهبری	۰/۴۹	۰/۲۰
تصمیم‌گیری	۰/۴۸	۰/۲۳
اقدام جمعی	۰/۳۴	۰/۲۳

مطابق با جدول شماره ۴، میانگین تمام متغیرهای مؤلفه عاملیت کمتر از حد متوسط می‌باشد. پایین‌ترین میانگین مربوط به متغیر رهبری است (میانگین = ۰/۴۹ و انحراف معیار = ۰/۲۰). میزان توانمندی زنان از لحاظ عاملیت در جدول شماره ۵ مشاهده می‌شود.

جدول ۵. میزان توانمندی از لحاظ عاملیت زنان روستایی

طبقات	فرآوانی	درصد
بسیار کم	۰-۰/۲	۸/۳
کم	۰/۰-۲۱/۴	۳۵/۸
متوسط	۰/۰-۴۱/۶	۳۶/۰
زیاد	۰/۰-۶۱/۸	۱۹/۰
بسیار زیاد	۰/۱-۸۱	۱/۰
جمع کل		۱۰۰

میانگین = ۰/۴۳، انحراف معیار = ۰/۱۸

بر اساس جدول شماره ۵، عاملیت زنان روستایی کمتر از حد متوسط است. بدین ترتیب ۳۶ درصد زنان روستایی از لحاظ عاملیت در طبقه متوسط قرار می‌گیرند.

ساختارهای نهادی

ساختارهای نهادی شامل میزان حمایت خانواده، جامعه، دولت و بازار از زنان روستایی است (جدول شماره ۶).

جدول ۶. وضعیت ساختارهای نهادی زنان روستایی شهرستان کرمانشاه

متغیر	میانگین از یک	انحراف معیار
میزان حمایت خانواده	۰/۶۲	۰/۲۰
میزان حمایت جامعه	۰/۴۷	۰/۲۰
میزان حمایت دولت	۰/۴۲	۰/۲۱
میزان حمایت بازار	۰/۵۱	۰/۲۰

میزان توانمندی زنان از لحاظ ساختارهای نهادی در جدول شماره ۷ ملاحظه می‌شود.

جدول ۷. میزان توانمندی زنان روستایی بر اساس ساختارهای نهادی

طبقات	فرآوانی	درصد
بسیار کم	۰-۰/۲	۵/۳
کم	۰/۰-۲۱/۴	۱۶/۸
متوسط	۰/۰-۴۱/۶	۵۰/۵
زیاد	۰/۰-۶۱/۸	۲۴/۵
بسیار زیاد	۰/۱-۸۱	۳/۰
جمع کل		۱۰۰

میانگین = ۰/۵۰، انحراف معیار = ۰/۱۶

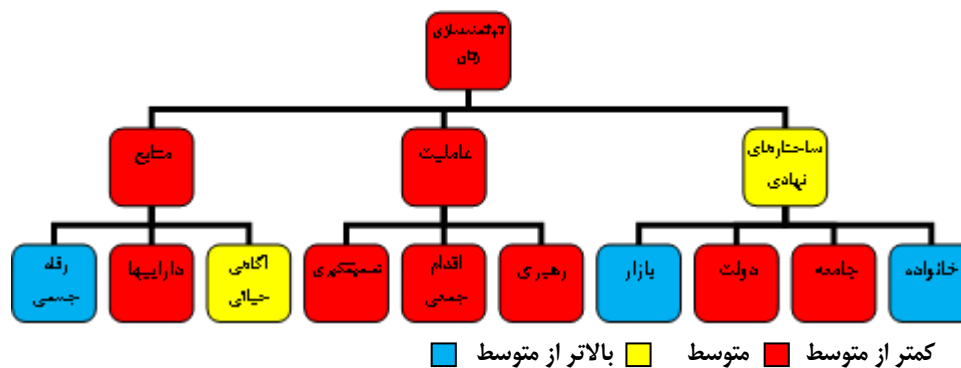
مطابق با جدول ۷، ۵۰/۵ درصد زنان از نظر حمایت خانواده، جامعه، دولت و بازار در طبقه پایداری متوسط قرار می‌گیرند. میزان توانمندی زنان از این لحاظ در حد متوسط می‌باشد (میانگین = ۰/۵۰ و انحراف معیار = ۰/۱۶). با جمع سه مؤلفه عاملیت، منابع و ساختارهای نهادی، سطح توانمندی زنان روستایی محاسبه شد (جدول ۸).

جدول ۸. میزان توانمندی کل زنان روستایی شهرستان کرمانشاه

طبقات	فراوانی	درصد
بسیار کم	۱۳	۳/۳
کم	۸۹	۲۲/۳
متوسط	۲۲۶	۵۶/۵
زیاد	۷۲	۱۸/۰
بسیار زیاد	-	-
جمع کل	۴۰۰	۱۰۰

میانگین = ۰/۴۷، انحراف معیار = ۰/۱۳

همان‌گونه که جدول شماره ۸ نشان می‌دهد میانگین توانمندی زنان روستایی شهرستان کرمانشاه کمتر از حد متوسط می‌باشد (میانگین = ۰/۴۷ و انحراف معیار = ۰/۱۳). همچنین ۵۶/۵ درصد زنان از لحاظ توانمندی در طبقه متوسط قرار گرفتند و هیچ‌یک دارای توانمندی خیلی زیاد نیستند. بر اساس نتایج، وضعیت موجود توانمندی زنان در قالب مدل گیتس ارائه شد که نشان می‌دهد زنان روستایی شهرستان کرمانشاه در مؤلفه‌های منابع و عاملیت در سطح پایین‌تر از متوسط قرار دارند و تنها در مؤلفه ساختار نهادی وضعیت بهتری دارند (شکل ۲).

شکل ۲. وضعیت موجود توانمندسازی زنان روستایی شهرستان کرمانشاه

به منظور تعیین توانایی متغیرهای مستقل تحقیق (ویژگی‌های فردی) در پیش‌بینی متغیر وابسته (توانمندی زنان روستایی) از رگرسیون چندگانه، روش گام‌به‌گام استفاده شد. متغیرهای مقوله‌ای شامل امکان شرکت در کلاس‌های آموزشی، امکان داشتن پس‌انداز، دسترسی به منابع مالی خرد، دسترسی به اینترنت و... به صورت متغیر مجازی^۱ وارد تحلیل رگرسیون شدند. مقدار آماره تحمل^۲ متغیرهای موردنظر بین ۰/۷ تا ۰/۸ بود که نشانه عدم نگرانی بابت هم خطی متغیرهای مستقل است. مقدار شاخص دوربین واتسون محاسبه شده (۱/۷۲۰) نشان از مناسب بودن داده‌ها برای استفاده از رگرسیون چندگانه

1. Dummy Variable

2. Tolerance

داشت. نتایج ارائه شده در جدول ۹ ترتیب ورود متغیرها در معادله رگرسیون را نشان می‌دهد. بر این اساس سطح تحصیلات زنان در گام اول وارد معادله شده و در گام‌های دوم، سوم و چهارم به ترتیب امکان شرکت در کلاس‌های آموزشی، امکان داشتن پس‌انداز، دسترسی به منابع مالی خرد وارد معادله شده‌اند، در پنجمین گام دسترسی به اینترنت و دو متغیر عضویت در تشکل‌های روستا و دسترسی به بازار فروش در دو گام آخر وارد معادله شدند. بر اساس جدول ۹، متغیرهای موردنظر بر میزان توانمندی رابطه معنی‌داری در سطح ۹۵ درصد تأثیر دارند. بر اساس ضریب رگرسیونی استاندارد شده، سطح تحصیلات، امکان شرکت در کلاس‌های آموزشی غیررسمی و امکان داشتن پس‌انداز مهم‌ترین متغیرهای تأثیرگذار بر توانمندی زنان هستند. هفت متغیر مندرج در جدول ۹، ۷۹/۳ درصد از تغییرات واریانس میزان توانمندی را تبیین می‌کنند. اما متغیرهایی مانند سن زنان، وضعیت تأهل، جمعیت روستا، تعداد فرزند، سرپرستی خانوار، تحصیلات و شغل همسر، داشتن اوقات فراغت و دسترسی به تلفن همراه ضرایب رگرسیونی معنی‌داری نداشته و نتوانسته‌اند تأثیر چندانی بر توانمندسازی زنان داشته باشند، لذا این متغیرها از مدل رگرسیونی خارج شده‌اند.

جدول ۹. تأثیر متغیرهای فردی بر توانمندی زنان روستایی شهرستان کرمانشاه

متغیر مستقل	ضریب تعیین	مجدور ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	بی خطای معیار	بتا	مقدار تی
مقدار ثابت	-	-	-۰/۲۱۱	-	-	-۰/۴۷۶
سطح تحصیلات X1	-۰/۴۸۵	-۰/۲۳۸	-۰/۲۲۵	-۰/۲۴۸	۴/۴۹	-۰/۰۰۰
شرکت در کلاس آموزش غیررسمی X2	-۰/۴۸۱	-۰/۲۴۶	-۰/۲۱۸	-۰/۲۶۹	۳/۷۸	-۰/۰۰۰
داشتن پس‌انداز X3	-۰/۵۷۱	-۰/۳۵۱	-۰/۳۳۵	-۰/۳۴۲	۳/۵۴	-۰/۰۰۰
دسترسی به منابع مالی خرد X4	-۰/۵۶۷	-۰/۴۲۵	-۰/۴۱۰	-۰/۳۸۷	۲/۷۸	-۰/۰۰۴
دسترسی به اینترنت X5	-۰/۶۱۲	-۰/۵۲۴	-۰/۴۸۵	-۰/۴۱۰	۲/۶۱	-۰/۰۰۹
عضویت در تشکل‌های روستا X6	-۰/۶۷۵	-۰/۷۶۰	-۰/۴۳۰	-۰/۳۹۸	۲/۴۸	-۰/۰۲۵
دسترسی به بازار فروش مستقیم X7	-۰/۵۹۱	-۰/۷۹۳	-۰/۷۸۲	-۰/۷۵۴	۲/۱۴	-۰/۰۳۶

F=23.08 Sig=0.000

نتیجه‌گیری

نتایج پژوهش نشان داد که میانگین منابع زنان روستایی شهرستان کرمانشاه پایین‌تر از حد متوسط می‌باشد. به‌طور کلی می‌توان گفت که منابع یکی از اصلی‌ترین عوامل در جهت توانمندسازی زنان بوده و همه زنان به‌ویژه زنان روستایی از نظر دسترسی به منابع در وضعیت پایین‌تری نسبت به مردان قرار دارند. این مسئله در بسیاری از پژوهش‌ها مورد تأیید قرار گرفته است (Janghorban et al, 2014؛ FAO, 2014؛ Venkadesh, 2012). بر اساس مدل گاتس، دلیل پایین بودن میزان منابع توانمندی زنان روستایی را می‌توان به کم بودن دارایی‌های آنان مرتبط دانست چون زنان روستایی شهرستان کرمانشاه در زمینه رفاه جسمانی و آگاهی‌های حیاتی وضعیت بهتری دارند. این امر از آنجا ناشی می‌شود که با توجه به طرح فراگیر بیمه روستایی، اکنون بیشتر زنان روستایی تحت پوشش بیمه هستند. آگاهی‌های حیاتی یکی از منابعی است که زنان می‌توانند در جهت توانمندی خود از آن بهره بگیرند. نتایج پژوهش نشان داد که میانگین آگاهی‌های حیاتی زنان روستایی شهرستان کرمانشاه در حد متوسط است. با توجه به آنکه میزان دسترسی زنان به رسانه‌ها و شرکت در کلاس‌های آموزشی از عوامل تأثیرگذار بر میزان آگاهی زنان روستایی از حقوق فردی، اقتصادی و اجتماعی آنان می‌باشد و به‌طور کلی قرار گرفتن در معرض رسانه‌ها (Taresa and Gadisa, 2021: 2763؛ Musonera و حشمتی، ۲۰۱۶: ۱) و آموزش (Hunt and Samman, 2016: 12؛ Agbo & Isa, 2017: 128) بر توانمندی زنان تأثیرگذار است، لذا پیشنهاد می‌شود که دسترسی زنان به رسانه‌ها بیشتر شده و کلاس‌های آموزشی غیررسمی (ترویجی) با هدف افزایش آگاهی‌های حیاتی شامل اطلاعات

حقوقی و بهداشتی زنان در جامعه روستایی برگزار گردد.

دارایی‌های زنان روستایی شهرستان کرمانشاه کمتر از حد متوسط بود. پژوهش‌های گذشته نیز مؤید این امر است (آستین فشان و همکاران، ۱۳۹۶). این مسئله نتیجه مسائل مختلفی مانند مالکیت بسیار کم زنان بر منابع پایه تولید شامل زمین و آب است. بر مبنای نتایج، پایین بودن سطح دانش و آگاهی‌های زنان را می‌توان به بازماندن زنان از تحصیل (Huis et al, 2017: 2) و بی‌سوادی و کم‌سوادی (عباس‌زاده و همکاران، ۱۳۹۰: ۱۴۰) آنان به دلیل عواملی چون ازدواج زودهنگام، ضعف مالی، دوری خانه از مدرسه و لزوم انجام کارهای خانه توسط دختران نسبت داد (روشن‌نیا و همکاران، ۱۳۹۴: ۹۰). بر این اساس، زنان روستایی وضعیت دانشی و مهارتی مناسبی ندارند که لزوم توجه به تقویت آن باید مورد توجه نهادهای آموزش روستایی قرار گیرد. با توجه به اینکه آموزش بر مهارت و دانش زنان روستایی تأثیر قابل توجهی دارد (Agbo & Isa, 2017: 128)، بنابراین آموزش‌های فنی-حرفه‌ای زنان روستایی باید افزایش یابد. با توجه به بالا بودن سطح سرمایه اجتماعی زنان پیشنهاد می‌شود از این ظرفیت موجود جهت افزایش تشکلهای خودیار و گروه‌های تولیدکننده زنان استفاده کرد.

بر اساس یافته‌ها، قدرت رهبری زنان روستایی پایین است. رهبری نیازمند ویژگی‌هایی مانند اعتماد به نفس، خودکارآمدی، آگاهی و تسلط و مشارکت فعال در جامعه دارد به همین دلیل، لزوم تقویت این ویژگی‌ها و مهارت‌ها در بین زنان روستایی ضروری است. به دلیل پایین بودن قدرت رهبری زنان روستایی، تشکلهای زنان روستایی در بسیاری از روستاها وجود ندارد. به همین دلیل با تقویت ویژگی‌ها و مهارت‌های رهبری در بین زنان روستایی می‌توان عاملیت زنان در جامعه روستایی را افزایش داد. همچنین حق تصمیم‌گیری در زنان روستایی کمتر از حد متوسط بود. مطالعات پیشین نیز حاکی از نقش پایین زنان روستایی در تصمیم‌گیری‌های تولید به‌ویژه فروش و بازاریابی محصولات است (علی‌بیگی و همکاران، ۱۳۸۶). یافته‌ها نشان داد بیشترین میزان حمایت از زنان توسط خانواده و پایین‌ترین میزان حمایت توسط دولت است. به‌طور کلی میانگین ساختارهای سازمانی در جهت حمایت از زنان روستایی در حد متوسط می‌باشد. مشکلات بازار و بازاریابی نیز از مشکلات زنان است که نشان‌دهنده حمایت ناکافی شبکه بازار از زنان است. عدم اطلاع از بازار مناسب، و دسترسی نداشتن به وسایل مناسب حمل و نقل از مشکلاتی است که زنان روستایی با آن مواجه بوده‌اند. نبود تسهیلات حمل‌ونقل و ناآگاهی از چگونگی ورود به بازار و نداشتن دانش و مهارت بازاریابی نیز در پژوهش‌های گذشته تأیید شده است (بوزرجمهری و معصومی، ۱۳۹۷: ۸). لذا پیشنهاد می‌شود زنان برای بازاریابی محصولات خود شامل صنایع‌دستی و فرآورده‌های لبنی حمایت شوند.

بر اساس یافته‌ها سطح تحصیلات بیشترین سهم را در توانمندی زنان به خود اختصاص داد. در اکثر نواحی روستایی مدارس ابتدایی وجود دارد و باز ماندن اکثر دختران از تحصیل به علت نبود مدرسه و کلاس‌های آموزشی در مقاطع بالاتر می‌باشد، به‌طوری‌که ادامه تحصیل در نواحی روستایی مستلزم رفتن به روستاها یا حتی شهر و شهرستان دیگر می‌باشد و فرهنگ حاکم بر نواحی روستایی تا حدی مانع از این حضور می‌باشد، لذا توصیه می‌شود زیرساخت‌های لازم در نواحی روستایی جهت ادامه تحصیل دانش‌آموزان دختر در سطوح بالاتر تحصیلی فراهم گردد. این بخش از پژوهش را نتیجه مطالعات (Menon et al (2020)؛ Soharwardi et al (2020) و El-Sayed Mohamed El-Sayed et al (2021) نیز تأیید می‌نمایند. شرکت در کلاس‌های آموزشی غیررسمی نیز از متغیرهای فردی است که تأثیر بالایی بر توانمندسازی زنان در نواحی روستایی داشت، اما به علل مختلف میزان حضور زنان و دختران در این کلاس‌ها کم‌رنگ می‌باشد. تأکید پژوهشگرانی مانند (Hunt and Samman (2016)، Dhanamalar et al (2020) و Agbo & Isa (2017) بر نقش

آموزش‌های غیررسمی بر توانمندسازی زنان نیز نشان از اهمیت بیش از پیش موضوع دارد، در واقع تأثیر آموزش بر توانمندسازی زنان روستایی از جنبه‌های مختلف دارای اهمیت است، این آموزش‌ها با افزایش مهارت‌های حرفه‌ای زنان شرایط لازم را برای کسب‌وکارهای مختلف توسط آن‌ها را مهیا می‌کند و با به‌کارگیری شیوه‌های نوین، بهره‌گیری از فناوری و افزایش بهره‌وری زنان در فعالیتهای مختلف منجر به توانمندسازی زنان روستا می‌شود.

قدرت مالی زنان یکی از ابعاد توانمندسازی آن‌هاست که با ایفای نقش‌های اقتصادی بیشتر در امور زندگی سبب افزایش اعتماد به نفس اقتصادی زنان می‌گردد، می‌توان گفت قدرت مذاکره زنان با کسب درآمد افزایش می‌یابد و براساس ادبیات جنسیتی احتمال توانمندشدن زنانی که اختیار درآمدشان را دارند بیشتر است که این نتیجه مورد تأیید Thandar et al (2019) نیز می‌باشد. اما زنان در نواحی روستایی با آن‌که در تمامی امور هم‌پای مردان فعالیت دارند در امور مالی و اقتصادی خانواده مشارکت چندانی نداشته و مدیر و مدبر اصلی در امور اقتصادی خانواده مردان هستند که همین موضوع در ارتباط با زنان روستایی شهرستان کرمانشاه نیز می‌تواند از عواملی باشد که سبب توانمندی پایین آن‌ها شده است. دسترسی به اعتبارات خرد نیز بر توانمندی زنان روستایی مؤثر بود لذا باید این اعتبارات با نگاه خاص و ویژه به زنان روستایی و در راستای توانمندسازی آن‌ها در امور مختلف به سهولت در اختیار آن‌ها قرار گیرد. بررسی نقش و تأثیر اعتبارات خرد در توانمندسازی در مطالعه Arellano-Hernandez (2018) نیز مورد بررسی قرار گرفت که هم‌راستا با نتیجه پژوهش حاضر و در راستای تأیید آن می‌باشد.

بر اساس تجربه سازمان بین‌المللی کار زمانی که راه‌های توانمندسازی زنان محدود است دسترسی روزافزون آن‌ها به اطلاعات سودمندترین گزینه جهت توانمندسازی می‌باشد، در پژوهش حاضر نیز دسترسی به اینترنت به عنوان یکی از متغیرهای توانمندسازی زنان شناسایی شد. دسترسی و استفاده زنان از اینترنت می‌تواند فضایی جهت فروش محصولات آن‌ها را فراهم نماید و از طریق کاهش نقش واسطه‌ها به توانمندسازی زنان کمک نماید و با توجه به اینکه توانمندسازی به معنای افزایش مشارکت نیز تعریف شده است، اینترنت با توجه به فضایی که تا حدی از محدودیت‌های فضای واقعی میرا است می‌تواند شرایط لازم برای این مشارکت را فراهم نماید، در این راستا نتیجه پژوهش Mackey and Petrucka (2021) نیز این موضوع را تأیید می‌نماید. نتایج حاکی از آن است که زنان مورد مطالعه عضویت محدودی در تشکل‌های مختلف مانند تعاونی، صندوق اعتبارات و ... داشتند. عضویت در تشکل‌ها می‌تواند با افزایش ارتباطات زنان به آگاهی آنان در مورد نقش‌های اجتماعی کمک نماید. این عضویت‌ها می‌تواند توانمندسازی زنان را از طریق کاهش انزوای اجتماعی و افزایش تعاملات زنان با عقاید مشابه تقویت نماید. تأثیر عضویت در تشکل‌های مختلف در توانمندسازی را نتیجه مطالعه Arellano-Hernandez (2018) نیز مورد تأیید قرار داده است. اکثر زنان روستایی دسترسی مستقیمی به بازار جهت فروش محصولات خود ندارند و از طریق واسطه‌ها مجبور به فروش محصولات تولیدی خود می‌باشند. از آنجا که یکی از ابعاد توانمندی داشتن قدرت چانه‌زنی است زنان روستایی در مواجهه با واسطه‌ها از این توانایی و قدرت برخوردار نمی‌باشند، اما فراهم نمودن شرایط حضور زنان در بازار مستقیم فروش محصولات از طریق فضای مجازی با طراحی اپلیکیشن‌های بازاریابی و فروش محصولات تولیدی روستاییان، با افزایش اقدامات آزادانه، توسعه احساس خود ارزشمندی، اعتقاد به توانایی و در نهایت افزایش قدرت چانه‌زنی زنان به توانمندی آن‌ها کمک خواهد نمود، همسو با نتیجه این بخش مطالعه Sell and Minot (۲۰۱۸) نیز دسترسی زنان به بازار فروش را عامل مؤثری در توانمندی آنان می‌داند.

تقدیر و تشکر

بنا به اظهار نویسنده مسئول، این مقاله حامی مالی نداشته است.

منابع

- ۱) آستین فشان، ثریا؛ علی بیگی، امیرحسین؛ کرمی دهکردی، اسماعیل و غلامی، مصیب. (۱۳۹۶). واکوی تأثیر آگاهی‌های اجتماعی بر مقدار توانمندی زنان روستایی (بخش زنجان رود شهرستان زنجان). *زن و جامعه*، ۸ (۴)، ۱۲۴-۱۰۳.
- ۲) آقابخش، حبیب‌اله و محته شمی، مهنوش. (۱۳۸۹). بررسی جایگاه زنان در محتوای برنامه‌های توسعه بعد از انقلاب. *نشریه پژوهش‌های اجتماعی*، ۳ (۷)، ۷۱-۴۷.
- ۳) ابوالفتح‌زاده، زهرا؛ یوسفی، علی و مظفر امینی، امیر. (۱۳۹۵). ارزیابی عوامل مؤثر در توانمندسازی زنان روستایی شهرستان اصفهان. *پژوهش‌نامه زنان*، ۷ (۱)، ۲۷-۱.
- ۴) بوزرجمهری، خدیجه و معصومی، مهدی. (۱۳۹۷). بررسی موانع و چالش‌های پیش روی زنان در بازاریابی فرآورده‌های لبنی (مطالعه موردی: مناطق روستایی دهستان سرچهان، شهرستان یونان). *برنامه‌ریزی فضایی (جغرافیا)*، ۸ (۳)، ۱۸-۱.
- ۵) خسروی، محمدعلی؛ دهشیار، حسین و ابطی، صفی ناز سادات. (۱۳۹۱). چگونگی توانمندسازی زنان در عرصه تصمیم‌گیری سیاسی در ساختار تصمیم‌گیری ملی و بین‌المللی. *فصلنامه مطالعات روابط بین‌الملل*، ۵ (۲۰)، ۹۹-۱۳۲.
- ۶) رضایی، پژمان. (۱۳۹۷). ارزیابی میزان پایداری گردشگری روستایی: مطالعه موردی دهستان هوره، استان چهارمحال بختیاری. *فصلنامه روستا و توسعه*، ۲۱ (۴)، ۱۵۹-۱۳۵.
- ۷) روشن‌نیا، داود؛ خادمی، رقیه؛ کردی، لیلا و صلحی فام اصل، ژیلدا. (۱۳۹۴). بررسی نقش زنان روستایی در توسعه و موانع و محدودیت‌های آن. *ماهنامه کار و جامعه*، ۱۹۰، ۹۸-۸۲.
- ۸) شکوری، علی؛ رفعت‌جاه، مریم و جعفری، معصومه. (۱۳۸۶). مؤلفه‌های توانمندی زنان و تبیین عوامل مؤثر بر آن‌ها. *زن در توسعه و سیاست*، ۵ (۱)، ۲۶-۱.
- ۹) صفوی، عیسی؛ ضمیران، بهار؛ معارف‌وند، معصومه و عرشی، ملیحه. (۱۳۹۳). توانمندسازی اقتصادی دختران و زنان جوان در کشورهای آفریقایی آمریکای لاتین و حوزه دریای کارائیب. *فصلنامه مددکاری اجتماعی*، ۳ (۴)، ۱۲-۳.
- ۱۰) عباس‌زاده، محمد؛ بوداقتی، علی و اقدسی علمداری، فرانک. (۱۳۹۰). توانمندسازی زنان سرپرست خانوار با تأکید بر راهکارهای بومی. *مجموعه مقالات برگزیده همایش ملی توانمندسازی با رویکرد جهاد اقتصادی در کمیته امداد امام خمینی (ره)*.
- ۱۱) علی‌بیگی، امیرحسین؛ زرافشانی، کیومرث و اولایی، سعیده. (۱۳۸۶). تحلیل جنبه‌های فعالیت‌های کشاورزی در روستاهای شهرستان کرمانشاه: توصیه‌هایی برای عوامل توسعه روستایی. *مطالعات زنان*، ۵ (۲)، ۱۱۱-۸۹.
- ۱۲) فرجی‌سبک‌بار، حسنعلی؛ نعمتی، مرتضی و خاکی، افشین. (۱۳۹۱). بررسی سازوکار تأثیر فناوری اطلاعات بر توانمندی زنان روستایی بر مبنای مدل DEA (مطالعه موردی: روستای قرن‌آباد). *زن در توسعه و سیاست*، ۱۰ (۱)، ۱۳۸-۱۲۵.
- ۱۳) فقیری، مژگان؛ زرافشانی، کیومرث و علی‌بیگی، امیرحسین. (۱۳۹۰). بررسی اثربخشی صندوق‌های اعتبارات خرد در توانمندسازی زنان روستایی استان کرمانشاه. *پایان‌نامه کارشناسی ارشد مهندسی ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه رازی کرمانشاه*.
- ۱۴) قلی‌پور، آرین؛ رحیمیان، اشرف و میرزانی، اعظم. (۱۳۸۷). نقش تحصیلات رسمی و اشتغال سازمانی در توانمندسازی زنان تهران. *مجله پژوهش زنان*، ۶ (۳)، ۱۳۲-۱۱۳.
- ۱۵) لالیان‌پور، نوشین؛ دوستی، ناهید و محمدزاده، آزاده. (۱۳۹۰). مفهوم توانمندسازی و تعهد سازمانی کارکنان (مورد مطالعه: یک شرکت بیمه‌ای). *تازه‌های جهان بیمه*، ۱۴ (۱۶۳)، ۳۹-۲۴.
- ۱۶) مرکز آمار ایران. (۱۳۹۵). سالنامه آماری استان کرمانشاه. <https://www.amar.org.ir>.
- ۱۷) ملکی، طاهره؛ شاه‌مرادی، مهنا؛ میرک‌زاده، علی‌اصغر؛ نجفی‌کاکاوند، الهام و چام‌چام، جیران. (۱۳۹۴). بررسی عوامل مؤثر بر وضعیت اجتماعی اقتصادی زنان روستایی. *مجله پژوهش‌های اقتصاد روستا*، ۲ (۵)، ۱۸-۱.

References

- 1) Abbaszadeh, M., Budaghi, A., & Aghdasi Alamdari, F. (2012). Empowerment of women heads of households with emphasis on indigenous solutions. *Proceedings of the National Conference on Empowerment with the Approach of Economic Jihad in the Imam Khomeini Relief Committee*, 139-163. [In Persian].
- 2) Abolfathzadeh, Z., Yousefi, A., & Mozaffar Amini, A. (2016). Evaluation of Factors Affecting Rural Women Empowerment in Isfahan Township. *Women Studies*, 7 (1), 1-27. [In Persian].
- 3) Agbo, F. O., & Isa, A. A. Muluku. (2017). Scientific Skills and Concept Learning by Rural Women for Personal and National Development. *Science Education International*, 28 (2), 128-135.
- 4) Aghabakhshi, H., & Mohtashami, M. (2010). Investigating the position of women in the content of post-revolutionary development programs. *Social Research*, 3 (7), 47-71. [In Persian].
- 5) Alibaygi, A. H., Zarafshani, K., & Owlai, S. (2007). Gender Analysis of Agricultural Tasks among Rural Residents of Kernanshah Township: Implications for Rural Development Practitioners. *Women's Studies*, 5 (2), 89-111. [In Persian].
- 6) Alkire, S., Meinzen-Dick, R., Peterman, A., Quisumbing, A., Seymour, G., & Vaz, A. (2013). The Women's Empowerment in Agriculture Index. *World Development*, 52, 71-91.
- 7) Arellano-Hernandez, M., & Theresa, H. (2018). Women's Economic Empowerment: Factors Affecting Women's Participation In Micro- Enterprises. *International Journal of Advanced Research and Publications*, 2 (12), 85-90.
- 8) Astinfeshan, S., Alibaygi, A. H., Karami Dehkordi, E., & Gholami, M. (2018). The Effect of Social Awareness on Empowerment Level of Rural Women (Zanjanrood District, Zanjan Township). *Journal of Woman & Society*, 8 (4), 103 – 124. [In Persian].
- 9) Bouzarjomehri, K., & Masoumi, M. (2018). Surveying the Barriers and Challenges Faced by Women in the Marketing of Dairy Products (Case Study: Sarchehan vill, Bavanat County). *Spatial Planning*, 8 (3), 1-18. [In Persian].
- 10) Cattaneo, L. B., & Chapman, A. (2010). The Process of Empowerment A Model for Use in Research and Practice. *American Psychologist Association*, 65 (7), 646–659.
- 11) Choudhry, A. N., Mutalib, R. A., & Ismail, Nur. S. A. (2019). Socio-Cultural factors affecting women economic empowerment in Pakistan: A Situation Analysis. *International Journal of Academic Research Business and Social Sciences*, 9 (5), 90–102.
- 12) Dhanamalar, M., Preethi, S., and Yuvashree, S. (2020). Impact of Digitization on Women's Empowerment: A Study of Rural and Urban Regions in India. *Journal of International Women's Studies*, 21 (5), 107-112.
- 13) Dutta, P., & Adhikary, M. (2014). Study of women's empowerment in the district of Bankura. PhD thesis, the University of Burdwan. https://shodhganga.inflibnet.ac.in/bitstream/10603/121527/2/02_synopsis.pdf
- 14) El-Sayed Mohamed El-Sayed, H., Fouad Mohammed, Sh., & Ibrahim Hamdy Aboraiah, M. (2021). Assessment of Women's Reproductive Empowerment in Rural and Urban Areas: A Comparative Study. *Egyptian Journal of Health Care*, 12 (2), 149-164.
- 15) Faghiri, M., Zarafshani, K., & Alibaygi, A. (2012). *A study of the effectiveness of microcredit funds in rural women empowerment in Kermanshah province*. Master Thesis in Agricultural Extension and Education, Razi University, Kermanshah, Iran. [In Persian].
- 16) FAO. (2014). *Rural Women's Economic Empowerment*.
- 17) Faraji Sabokbar, H.A., Nemati, M., & Khaki, A. (2012). Reviewing the Mechanism of Information Technology on Rural Women's Empowerment Based on Model DEA (case study: the village of Gharn Abad). *Women in Development & Politics*, 10 (1), 125-138. [In Persian].
- 18) Gates, B., & Gates, M. (2017). *A Conceptual Model of Women and Girls' Empowerment*. Foundation /Prashant Panjiar, 1-11.
- 19) Gholipour, A., Rahimian, A., & Mirzamani, A. (2008). The Impact of Education and Organizational Employment on Empowerment of Women in Tehran. *Women in Development & Politics*, 6 (3), 113-132. [In Persian].
- 20) Huis, Marloes. A., Hansen, N., Otten, S., & Lensink, R. (2017). A Three-Dimensional Model of Women's Empowerment: Implications in the Field of Microfinance and Future Directions. *Frontiers in Psychology*, 8, Article. 1678, 1-14.
- 21) Hunt, A., & Samman, E. (2016). Women's economic empowerment Navigating enablers and constraints. *Development progress*, September. <https://cdn.odi.org/media/documents/10683.pdf>
- 22) International Food Policy Research Institute. (2012). *Women's empowerment in agriculture index*.

- 23) Janghorban, R., Taghipour, A., Latifnejad Roudsari, R., & Abbasi, M. (2014). Women's empowerment in Ira: a review based on the related legislations. *Glob J Health Sci*, 6 (4), 226-235.
- 24) Khosravi, M. A., Daheshyar, H., & Abtahi, S.N. S. (2013). The Empowerment of Women in Making Political Decisions in National and International Decision Makings Structure. *Research Letter of International Relations*, 5 (20), 99-132. [In Persian].
- 25) Lalianpour, N., Dousti, N., & Mohammadzadeh, A. (2011). The concept of empowerment and organizational commitment of employees (Case study: an insurance company). *News of the World Insurance*, 14 (163), 24-39. [In Persian].
- 26) Mackey, A., & Petrucka, P. (2021). Technology as the key to women's empowerment: a scoping review. *BMC Women's Health*, 1-12.
- 27) Maleki, T., Shahmoradi, M., Mirakzadeh, A. A., Najafi Kakavand, E., & ChamCham, J. (2016). Factor affecting the rural woman's socio-economic status. *Journal of Rural Economics Research*, 2 (5), 1-18. [In Persian].
- 28) Menon, S., Ranjitha, M., & Sharma, Sh. (2020). A Study on the Status of Women's Empowerment in urban Bangalore, India. *Journal of International Women's Studies*, 21 (5), 54-64.
- 29) Musonera, A., & Heshmati, A. (2016). Measuring Women's Empowerment in Rwanda. IZA Discussion Paper, No. 10131, August. <https://docs.iza.org/dp10131.pdf>
- 30) Nayak, P., & Mahanta, B. (2009). Women Empowerment in India. SSRN Electronic Journal. DOI:10.2139/ssrn.1320071.
https://www.researchgate.net/publication/23795416_Women_Empowerment_in_India
- 31) Nikbakhsh, A. (2011). Empowering rural women in agricultural activities. *Researcher*, 3 (7), 46-49.
- 32) Reshadat, S., Rajabi Gilan, N., Ghasemi, S. R., & Jamshidinazar, F. (2014). Assessment of Rural Women Empowerment Level and its Relation with Demographic and Structural Factors in Kermanshah, Iran, 2012. *Life Science Journal*, 11 (4), 86-93.
- 33) Rezaei, P. (2019). Assessing the Rural Tourism Sustainability: A Case Study of Horeh Sub-district in Chahar-Mahal & Bakhtiyari Province of Iran. *Village and Development*, 21 (4), 135-159. [In Persian].
- 34) Roshannia, D., Khademi, R., Kurdi, L., & Solhi Fam Asl, J. (2016). Investigating the role of rural women in development and its barriers and limitations. *Labor and Society*, 190, 82- 98. [In Persian].
- 35) Safavi, E., Zamiran, B., Maarefvand, M., Arshi, M. (2015). Economic Empowerment of Young Women and Girls in Africa and Latin America and Caribbean. *Social work*, 3 (4), 3-12. [In Persian].
- 36) Sell, M., & Minot, N. (2018). What factors explain women's empowerment? Decision-making among small-scale farmers in Uganda. *Women's Studies International Forum*, 71, 46-55.
- 37) Shakoori, A., Rafaat Jah, M., & Jafari, M. (2007). An Analysis of Factors Affecting Women's Empowerment Components. *Women in Development & Politics*, 5 (17), 1-26. [In Persian].
- 38) Soharwardi, M. A., Nazir, R., & Akhtar, M. (2020). Do Socio-Economic Factors Stimulate Womens Empowerment At Household Level? Evidence From South, South East Asia. *Research Article*, 21 (3), 1-14.
- 39) Statistics Center of Iran. (2016). *Kermanshah Statistical Yearbook*. [In Persian].
- 40) Taresa, A., & Gadisa, A. (2021). Magnitude and Factors Affecting Women's Economic Empowerment for Participation in Decision making among Married Women at Reproductive Age in Assosa, Western Ethiopia. *Journal of Midwifery and Reproductive Health*, 9 (2), 2698-2706.
- 41) Thandar, M., Naing, W., & Moe, H. (2019). *Women's Empowerment in Myanmar: An Analysis of DHS Data for Married Women*. Age 15-49. DHS Working Papers No. 143. Rockville, Maryland, USA: ICF.
- 42) Venkadesh, A. (2012). *Rural Women Empowerment in India*. Department of Management Sciences. <https://www.mbaonline.com/Articles%20on%20Management/%20New%20Folder/Rural%20Women%20Empowerment%20in%20India.htm>
- 43) World Bank. (2016). *Women's Empowerment in Rural Community-Driven. Development Projects*. https://base.socioeco.org/docs/lp_genderincdd_01272017.pdf